

Lntfr

**Պաշտպանութեան Նախկին Նախարար
Դաւիթ Տօնոյեան Խօսած է Պատերազմի
Պարտութեան Պատճառներու Մասին**

44-օրեայ պատերազմի ընթացքին, Հայաստանի պաշտպանութեան նախարարութիւնը (ՊՆ) գլխաւորող Դաւիթ Տօնոյեանի համոզմամբ՝ 1994 թուականին հայկական զինուած ուժերու զբաղեցուցած տարածքներու պահպանման վերջնանպատակը ոչ թէ պատմական արդարութեան վերականգնումն էր, կամ արցախահայութեան եւ Հայաստանի երկարաժամկետ ու կայուն անվտանգութեան ապահովումը, կամ անտեսական զարգացումը, այլ 26 տարի այդ տարածքներու պահպանմամբը բարենպաստ պայմաններ ստեղծուած են ղարաբաղեան բանակցութիւններուն:

Պաշտպանութեան նախկին Նախարար Դաւիթ Տօնոյեան

Տօնոյեան Սերժ Սարգսեանի
նախագահութեան ժամանակ մօտ
եօթ տարի՝ 2010-2017 թուականնե-
րուն պաշտպանութեան նախարա-
րի առաջին տեղակալն էր, թաւշ-
եայ յեղափոխութենէն օրեր անց՝
2018-ի Մայիսին նշանակուեցաւ
պաշտպանութեան նախարար եւ
թողեց պաշտօնը անցեալ տարուայ
Նոյեմբերին՝ Արդպէճանի հետ պա-
տերազմին կրած պարտութենէն
յետոյ:

մաններում եղած բնագծերով եւ
հայեցակարգային պաշտպանական
կեցուածքով չէին լուծուելու, ու
բանակցութիւնների ձախողումը
վաղ թէ ուշ յանգեցնելու էր պատե-
րազմի: Ուստի, 26 տարի վարուող
պաշտպանական եւ արտաքին քա-
ղաքականութեան շրջանակներում
առկայ ընկերային եւ ժողովրդագ-
րատնտեսական հարաւորութիւն-
ների սահմաններում ոչ պատերազ-
մական պայմաններում ապահով-
ուել է չորրորդը՝ հայկական կողմին
համար «շահնեկան» կարգաւորման
գործընթացի շարունակականու-
թիւնը»:

Հարցագրուցին՝ Դաւիթ Տօ-
նոյեան նաեւ խոստովանած է, որ
Հայաստան չէ հասցուցած «պատ-
րաստուիլ «անհպում» պատերազ-
մին՝ հինգերորդ սերունդի սպա-
ռազինութեան կիրառմամբ»:

Տօնոյեան նշած է նաեւ, որ
թերի գնահատուած են թուրքից
անմիջական եւ վարձկաններու զանդ-
ուածային ներդրաւումն ու մատա-
կարարման ուղիներու ամբողջական
արգելափակման վտանգները:

Անցեալ տարի Նոյեմբեր 10-ին՝ զինադադարի կնքման յաջորդությունը, Հայաստանի հանրային հե-

ոռուստաղնկերութեան տուած հարցագրոցի ժամանակ, Դաւիթ Տօնոյեան յայտարարած էր, որ 44-օրեայ պատերազմի ընթացքին հայկական զինուածութերը կոռուած են սպառազինութեան մատակարարման կատարեալ շրջափակման պայմաններով:

Հստ Տօնոյեանին՝ ինք չէ կա-
րողացած յաղթահարել պատերազ-
մի պայմաններուն վարչապետ-
Պաշտպանութեան նախարարու-
թիւն-Գլխաւոր շտապ Հրամանա-
տարական ուղղահայեացին վերա-
բերող անյստակութիւնը եւ անկէ
առաջացած խոչընդոտները:

«Իմ Քայլը» Պիտի քննարկէ Սահմանադրութեան Փոփոխութեան Հարցը

Ազգային ժողովի իշխող «Իմքայլը» խմբակցութիւնը մտադիր է փոխել Սահմանադրութիւնը, որպէսզի հնարաւոր ըլլայ լուծարել Ազգային ժողովը, առանց վարչապետի հրաժարականին:

Խմբակցութիւնը այս գաղա-
փարը քննարկելու համար Ազգա-
յին ժողովը նիստի հրաւիրած է:

«Իմ քայլը»էն վահագն Յովակիլիմ-
եան նախքան Նիստի մեկնարկը «Ազ-

տութիւն»ի հետ զրոյցի ընթացքին
ըսած է, որ ասիկա դեռ գաղափար է,
այսօր կը քննարկեն, ապա վերջնական
որոշում կը կացացնեն:

Սահմանադրական փոփոխութեան այս նախագիծը ընդունելու համար անհրաժեշտ է 88 պատգամաւորի ձայն, իսկ խմբակցութիւնը Նոյեմբերի եռակողմայտարարութենէն յետոյ ունի 83 պատգամաւոր։

Վարչապետի ու Արցախի Նախագահի
Գլխաւորութեամբ Կայացած է Աև
Խորհրդակցութիւն

Փաշինեանի եւ Արայիկ Յարութիւնեանի գլխաւորութեամբ տեղի ունեցած Անվտանգութեան Խորհուրդի Խորհրդակցութիւնը

Վառչասահման՝ Ներկու Փաշին- մանականց գանի անվորանի

զարչապստ Երկու վաշրս-
եանի եւ Արցախի նախագահ՝ Արա-
յիկ Յարութիւնեանի գլխաւորու-
թեամբ Երեւանի մէջ տեղի ունե-
ցած է Անվտանգութեան խորհուր-
դի ընդլայնուած կազմով խորհր-
դակցութիւն։

Սամակաշրջամը ամփամագրու ու
ընկերա-տնտեսական խնդիրների
արագ յաղթահարման, մարտավա-
րական եւ ուազմավարական առումով
հետագայ անելիքների ծրագրման
համաթեքսիթում դրագրման
յին նշանակութիւն ունեն»։

44-օրեաց պատերազմէն յետո
ասիկա Արցախի ղեկավարի երկ
ըորդ մասնակցութիւնն է Հայաս
տանի Անվտանգութեան խորհուր
դի աշխատանքներուն՝ չնայած Ասր
պէջանի նախագահի ու արտաքի
գործոց նախարարութեան հրապա
րակալին դժգոհութեան պաշտօ
նական Երեւանի ու Ստեփանակեր
տի միջնորդ Կապանու առնչութեամբ

«Առաջիկայում նման խորհրդակցութիւններ աւելի յաճախ պէտք է ընենք, որպէսզի մեր գործողութիւնները լինեն համադրուած», ըստ կառավարութեան հաղորդագրութեան, ըսած է վարչապետ Փաշինեան՝ կարեւորելով խորհրդակցութեան Արցախի նախագահի մաս նակցութիւնը՝ տեղեկատութեան փոխանակման, մարտավարական եռագմավարական առումով հետագա ընելիքներու ծրագրման շրջածիրէն ներս:

Արցախի նախագահի լրատ
ուսական ծառայութեան տարածաւ
հաղորդագրութեան համաձայն, Արա-
միկ Յարութիւննեան ողջունած
Հայաստանի կողմէն նման ձեւաչա-
փով խորհրդակցութիւնները աւել-
յաճախ ընելու նախաձեռնութիւնը
նշելով, որ « ինտապատերագրմէան ժա-

Արցախի Որեւէ Կարգավիճակ Ատրպեյճանի
Կազմէն Ներս Պարզապէս Անհնար Ու
Անընդունելի է. Արայիկ Յարութիւնեան

Արցախի նախագահ
Արայիկ Յարութիւնեան

«Թէեւ դժուար պայմաններում, սակայն շարունակելու են, պայքարը Արցախի Հանրապետութեան անկախութեան միջազգային ճանաչման ուղղութեամբ, իսկ որեւէ կարգավիճակ Ասրպէջձնանի կազմում պարզապէս անհնարի ու անընդունելի է», - այսօր՝ Յունուար 26-ին յայտարարած է Արցախի նախագահ՝ Արայիկ Ցարութիւնեան Արցախի նորաստեղծ ներքին գործոց նախարարութիւնն այցելութեաժամանակ, ուր նախարարութեան ձևակազմին ներկայացուցած նախարար՝ Կարեն Սարգսեան:

Անդրադառնալով յարուսալիքանա։
Անդրադառնալով յետ պատե
ըազմական իրավիճակին ու վերա
կանգնողական աշխատանքներուն
ՀՀ-ի նախագահը շեշտած է, որ
Արցախին դժուար ու երկար ճա
նապարհ կը սպասուի երկրի վերա
կանոնման ու ոռոգման ու ոռու

Յաւերժի ճամբորդը - Անահիտ Գրըֆեան

Մեզմէ հրաժեշտ առաւ աւելի քան կէս դարու վաստակ ունեցող հայուհի մը, ձեռնհաս միութենական գործիչ եւ տիպար ընտանիքի մայր տարաբախտ Անահիտ Գրըֆեանը, սուզի մէջ պահելով իր պատուական ամուսինը՝ Սահակը, երեք զաւակները, մերձաւորներն ու բարեկամները:

Դժուար է արտայայտուիլ մէկու մը մասին, որ կարծէք ի ծնէ նախապատրաստուած է ծառայելու ազնիւ առաքելութեան մը: Ասիկա ուրիշ բան չէր քան նուիրում ի սպաս նոր սերունդի առողջ դաստիարակութեան վսեմ գործին:

Անահիտ Գրըֆեան (Սիսլեան) նախական եւ երկրորդական բարձրագոյն ուսումն առանալէ ետք, իր հայրենասէր ընտանիքի քաջալերութեամբ, սկսաւ մաս կազմէլ ՍԴՀԿ Տիրունի երիտասարդական-Ուսանողական Միութեան, ինչպէս նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի Հաճնոյ Հայրենակցական Միութեան հոգանաւորութեան ներքեւ գործող Հաճնոյ Երիտասարդաց Միութեան: Կարծ ժամանակ մը ետք կ'ընտրուի վերջիշեալ Միութեան վարչութեան անդամ եւ ապա ատենապետուհի: Այստեղ կը ծանօթանայ իր ապագայ կողակիցին՝ Սահակ Գրըֆեանին եւ միասնաբար կը կազմէն ընտանեկան երջանիկ բոյն մը: Կը բախտաւորուին երեք զաւակներով (Գրիգոր, Ժիրայր եւ Ալին): Ուսումնատենչ զաւակները յետապային ընթարցաւարտ կ'ըլլան համալսարանական մասնագիտական բարձրագոյն վկայականներով եւ կ'արձանագրեն ուրոյն յաջողութիւններ տարբեր մարգերու մէջ:

Լիբանանի քաղաքացիական կուներու բերումով Գրըֆեանները կը փոխադրուին ԱՄՆ եւ կը հաստատուին Գալիքորնիոյ կլենտէլ քաղաքին մէջ: Հանգուցեալը շրջան մը մաս կը կազմէ «Մասիս»ի աշխատակազմին: Այնուհետեւ կը պաշտօնավարէ Լոս Անձելոս գաւառի ընկերային ծառայութեանց դրասենեակին մէջ:

Անահիտը աւելի քան երեք տասնամեակներ մաս կը կազմէն նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան վարչութեան եւ կ'ունենայ ժրածան գրոծունէութիւն: Միաժամանակ՝ կ'անդամակցի կլենտէլի ՍԴՀԿ Արքէն կիտուր Մասնաճիւղին: Հանգուցեալը գործօն մասնակցութիւն

բերած է նաեւ Հ.Մ.Մ.ի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնին: Հայրենասիրական առողջ զաղափարախօսութեանը թրծուած Անահիտը իր գործնական աջակցութիւնը բերած ու նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս սատար հանդիսացած է իր սիրած մածուլին, ինչպէս նաեւ օգնութեան ձեռք երկարած Մայր Հայաստանի ու Արցախի կարիքաւորներուն:

Անահիտն ու Սահակը ամուր հաւատացողներէն եղած են Հայ Դատին, հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման եւ Արցախի հիմնահարցի խաղաղ կարգաւորման գործընթացին: Եղած են միշտ պատնէշի վրայ: Իրենց ներկայութեամբ խթան հանդիսացած են մեր մշակութային եւ ընկերական գրեթէ բոլոր ձեռնարկներուն, ինչպէս նաեւ հապարակային քաղաքական հաւաքոյթներուն, քայլարշաւներուն ու ցոյցերուն:

Իր մահով ընտանիքը կը կորսնցնէ գործակից ամուսին մը, գորովագութ, հեզ եւ զոհաբերուող ու գուրգուրոտ մայր մը: Իսկ մերձաւորնեն ու անմիջական շրջանակը՝ շնորհալի եւ անխոնջ ընկերային գործիչ մը, որուն սիրալիր, պարտաճանաչ ու անշահախնդիր նուիրուածութիւնը՝ հարկ է որ օրինակ ծառայէ հասակ առնող մեր նորահաս սերունդին:

Բիւր յարգանք իր վաստակին:

Բարի երթ ու մշտնջենական հանգիստ յաւերժի ճամբորդին:

Գ. ՄՈՂՈՑԵԱՆ

Ո՞ԻՄ Ե ԶԵՆՈՆՏՈՒ

Շարունակուած էջ 2-էն

Հաւաքելուն, քան 2018-ի արտահերթ խորհրդարանական ընտրութիւններին: Հետեւաբար՝ արտահերթ խորհրդարանական ընտրութիւնների անցկացումը ԲՀԿ-ին ձեռնտուի, քանի որ մեծ է Աժ-ում ներկայացուածութիւնն աւելացնելու հաւանականութիւնը:

Ես մէկ խաղացող դաշտում Ռոբերտ Քոչարեանն է, ում զիրքերը, սակայն, թուլացնում է ծանրակշիռ քաղաքական պլատֆորմի բացակայութիւնը՝ ի դէմս սեփական քաղաքական թիմի: Նաեւ չի երեւում թէ ինչի հաշուկն մօտ ապագայում այդ պլատֆորմը կարող է ձեւաւորուել: Քոչարեանի գլխաւոր ռեսուրսը ռուսական քառական քաղաքական իսթերլիքնենթի հետ վերջինիս կապերն են եւ ընդուածքակամական ամուսինը Վլադիմիր Պուտինի համար անձանական քաղաքական դաշտում եւ առաջարկութիւնները:

Նախագահը ձգտելու է քաղաքական ուժերի լայն կոնսուլյուտացիա ստեղծել եւ այնուհետեւ գործընթացներին մասնակցել հենց այդ քաղաքական ուժերի միջոցով: Սակայն, վերը նշուած կոնսուլյուտացիայի ձեւաւորման մէջ մեծ դեր է խաղալու հենց ուռւական գործունը, իսկ 17+ ձեւաչափի մաս կազմող բոլոր ծանրակշիռ քաղաքական ուժերը այսօր ունեն իրենց սեփական քաղաքական խաղը, ինչն էլ թոյլ է տալիս եղրակացնել, որ առնուազն այս փուլում Քոչարեանը չունի լուրջ խաղացողներ, որոնց վրայ կը կարողանար յենուել:

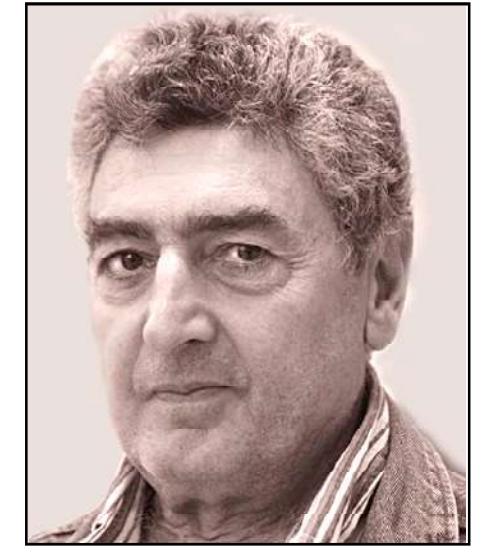
Հիմնական խաղացողներից միւսը ՀՅԴ-ն է, որը թէեւ աչքի չի ընկնում իր մեծ ընտարապանգուածով, սակայն դաշտում ունի իր քաղաքական «նիշան»՝ ի հաշիւ կայուն քաղաքական գծի՝ խօսքը ազգային արժէքների պահպանաման, ազգայինական քաղաքական դաշտում եւ առաւել եւս՝ արտահերթի համար անշահ բարդ իրադրելի ինսդիր է թւում..

Վախճանուել է Ստեփան Թոփչեանը

Վախճանուել է գրականագէտ, հրապարակախօս, արուեստաբան Ստեփան Թոփչեանը (գրականագէտ էդուարդ Թոփչեանի որդին, գրող, գրքնասպան Ալեքսանդր Թոփչեանի եղբայրը, բանասէր, թարգմանիչ Արամ Թոփչեանի եւ դիրիժոր էդուարդ Թոփչեանի հայրը):

Ստեփան Թոփչեանը ծնուել է 1937 թ. Երեւանում: Աւարտել է Երեւանի Խ. Աբովյանի անուան հայկական մանկավարժական ինստիտուտի պատմալեզուագրական ֆակուլտետը: 1959 թ. աշխատել է Արտասահմանեան երկրների հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապի հայկական ընկերութիւնում, 1960-1966 թթ.՝ ՀԽՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիայի Մ. Աբեղեանի անուան գրականութեան ինստիտուտում, 1967-1976 թթ. եղել է ՀԽՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիայի փիլիսոփայութեան եւ իրաւունքի ինստիտուտի հստակած էլեկտրագիտական ֆակուլտետը: 1976 թ. աշխատել է Արտասահմանեան երկրների հայութիւնում այս գրական ընկերութիւնում, 1979 թ. թուականից աշխատել է «Սովետական Գրող» հրատարակչութիւնում, սկզբում՝ որպէս գեղարուեստական արձակի խմբագրութեան, յետոյ՝ որպէս Հայ դասական գրականութեան բաժնի վարիչ: 1966 թ. պաշտպանել է ատենախօսութիւնն «Շիրվանգաղէի խմբակական Հայեացքները» թեմայով եւ դարձել բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու: 1967 թուականից եղել է ՀՀ Գրողների Միութեան անդամ: 1993 թուականից մասամբ բնակուել է ԱՄՆ-ում՝ ակտիօրէն աշխատակցելով ամերիկահամաժամանական մամուլուն:

Վերջին տարիներին պարբերաբար ապրել ու ստեղծագործել է Հայաստանում: Նրա հիմնական աշխատութիւններից են՝ «Շիրվանգաղէի խմբակական Հայեացքները» թեմայով եւ դարձել բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու: 1967 թուականից եղել է ՀՀ Գրողների Միութեան անդամ: 1993 թուականից մասամբ բնակուել է ԱՄՆ-ում՝ ակտիօրէն աշխատակցելով ամերիկահամաժամանական մամուլուն:

Փու իսթետիկական Հայեացքները» (1971), «Հայ նոր Գրականութեան Պատմութեան» «Դամիկէ վարութեան» գլուխը (հատոր 5, 1979), «Անհունի Անդրադարձը» (1982) ու «Կերպ եւ իսկութիւն» (1985) գրականագիտական ուսումնասիրութիւնների ժողովածուների ժողովածուները, «Հայ Քննադատութեան Պատմութեան» «Յովկանից թուական» (1998), «Ապագայի Յիշողութիւնը» (երկու հատոր, 2003) եւ «Կարիծի Տարի» (2016) հրապարակախօսական յօդուածների ժողովածուները, «Կյանք Դամար/Աւէտիս Աշարոնեանի Կեանքը» (2003) եւ «Յովսէկի էմին» (2017) մենագրութիւնները:

Ստեփան Թոփչեանի վերջին՝ «Երուանդ Քոչար» մենագրութիւնը հրատարակութեան ընթացքում է: Առայժմ անսիր են մնուած լեսպահների գիտութիւննի»՝ գերմաների հայերէն թարգմանութիւնը՝ ծառալուն ուսումնասիրութիւնը, եւ Ուկրանական գոգարի «Գեղեցկութեան վերլուծութիւն» արակտատի մասին ուսումնասիրութիւնը: Ստեփան Թոփչեանը հեղինակէ հարիւրացաւի գոգարի «Հայ գոգարի մասութիւնը» մասամբ բնակուել է ԱՄՆ-ում՝ ակտիօրէն աշխատակցելով ամերիկահամաժամանական մամուլուն:

«ՀՐԱՊԱՐԱԿ»

Առաւել Քան Զգօն Լինենք

Շարունակուած էջ 2-էն

Պարկեց ՀՀ կառավարութեանը ենթակայ սննդամթ

massis Weekly

Volume 41, No. 3

Saturday, January 30, 2021

Secretary of State-Designate Reiterates Biden Pledge on The Armenian Genocide

WASHINGTON, D.C. – In response to questions posed by Senate Foreign Relations Committee Chairman Bob Menendez (D-NJ) and Senator Ed Markey (D-MA), U.S. Secretary of State-designate Antony Blinken reiterated the Biden-Harris's campaign pledge to "recognize the Armenian Genocide," and also expressed the importance of the Nagorno-Karabakh (Artsakh) peace process, among addressing other issues, reported the Armenian Assembly of America.

Responding to Senator Markey's question on the Armenian Genocide, Secretary of State-designate Blinken reiterated Biden's pledge to recognize the Armenian Genocide: "As a presidential candidate, President Biden pledged in his Remembrance Day statement to support a resolution recognizing the Armenian genocide. Our Administration will be committed to prioritizing human rights and ensuring such a tragedy is not repeated. The Administration will determine the wording for the White House statement to mark Remembrance Day once in of-

fice and will consult with Congress on this important issue."

In addition to the Armenian Genocide, Blinken stated that the Administration will "reinvigorate U.S. engagement to find a permanent settlement to the Nagorno-Karabakh conflict that protects the security of Nagorno-Karabakh." The Assembly fully supports this position. The safety and

Continued on page 3

European Parliament Condemns Turkey's Role in Karabakh War

BRUSSELS — The European Parliament has strongly condemned Turkey's destabilizing role in the Nagorno-Karabakh conflict, accused Ankara of sending terrorist fighters to the conflict zone and called for an end to Turkish military aid to Azerbaijan.

In two resolutions adopted last week, the European Union's legislative body also welcomed the Russian-brokered ceasefire that stopped the Armenian-Azerbaijani war on November 10. But it cautioned that the conflict remains unresolved.

One of the resolutions calls for a Karabakh settlement based on the Basic Principles, a framework peace accord that has long been jointly advanced by the three co-chairs of the OSCE Minsk Group: the United States, Russia and France. It stresses the "urgent need" to ensure "the security

of the Armenian population and its cultural heritage in Nagorno-Karabakh."

Turkey provided full diplomatic and military support to Azerbaijan during the six-week war. Turkish combat drones heavily used by the Azerbaijani army are believed to have been a key factor behind Baku's military victory. Ankara also recruited thousands of jihadist fighters from the Middle East to fight on Azerbaijan's side.

The European Parliament resolution "strongly condemns the destabilizing role of Turkey which further undermines the fragile stability in the whole of the South Caucasus region." It says the Turks should "refrain from any interference in the Nagorno-Karabakh conflict, including offering

Continued on page 2

ACA Congratulates President Biden on his Inauguration

The Armenian Council of America (ACA) congratulates President Joe Biden on his inauguration.

On foreign policy, we are hopeful that this administration will reengage in the OSCE Minsk group and lead the efforts toward a lasting peaceful solution to the Nagorno-Karabakh (Artsakh) conflict based on the right to self-determination. We are optimistic on the Biden administration's stance toward Turkey and Azerbaijan and will continue to advocate for economic sanctions against the Erdogan and Aliyev regimes. Both countries have systematically violated international laws, committed war-crimes, and supported domestic extremism/suppressing democratic efforts.

ACA looks forward to contributing its part in the Biden administration's pledge to unite America. We will continue to advocate on behalf of Armenian-Americans and engage with elected officials on the issues important to our greater American communities.

We wish President Biden and his administration success.
Sincerely,
Armenian Council of America

Armenian Trucks Attacked in Georgia

Armenian heavy trucks were pelted with stones and damaged early on Monday as they drove through a region in Georgia mostly populated by ethnic Azerbaijanis, according to the Armenian Embassy in Tbilisi.

A statement released by the embassy said the incident took place near the village of Qvemo Ponichala just outside Tbilisi. It said unknown persons threw stones at the trucks and smashed some of their windshields before fleeing the scene.

"The trucks were then escorted by [Georgian] road police to the Georgian-Armenian border and crossed it," read the statement.

The embassy added that Georgian law-enforcement authorities have launched a criminal investigation and

that it is "actively working" with them to ensure that the attackers are brought to justice and to "prevent a repeat of such incidents."

The Georgian Interior Ministry issued no statements on the reported attack.

The Yerevan.today news service reported that more than 30 Armenian trucks were damaged in the incident. "Cargo shipments through Georgia are becoming very dangerous," it quoted one of their drivers as saying.

The online publication also posted a mobile phone video that showed a truck cab littered with broken glass.

Qvemo Ponichala is located along a highway connecting Tbilisi to the

Continued on page 2

Armenian Nuclear Power Plant's License to Be Extended Until 2026

YEREVAN (Arka) -- Armenia's State Nuclear Safety Regulatory Committee will extend the license for the operation of the Armenian NPP until 2026 after the successful implementation of all activities planned for this year, NPP CEO Eduard Martirosyan said last Friday during a discussion that involved Armenian Territorial Administration and Infrastructure Minister Suren Papikyan, Russian Ambassador to Armenia Sergey Kopyrkin and Yevgeny Salkov, the CEO of Russian Rosatom Service JSC, which is contracted by the government of Armenia to modernize the NPP.

According to the Rosatom Service, this year the scheduled halt of the plant will last longer than usual - 141 days. Such a long shutdown means that the remaining work for the modernization of the plant, including the annealing of the reactor vessel is to be completed.

According to Eduard Martirosyan, the 250-ton cranes of the reactor hall, which are necessary for the installation of the annealing unit, have to be modernized before the plant is brought to a halt along with unloading fuel and heavy equipment from the reactor.

"After the annealing procedure at the nuclear power plant is over, the physical and mechanical properties of the reactor vessel will be restored, and the plant can be operated after 2026," Martirosyan said.

In turn, Salkov noted that last year was not easy due to the coronavirus pandemic, but a large amount of work

was done by joint efforts with Armenian atomic scientists.

"The overhaul of the turbine generator has been completed, an instrumental examination of the drives of the reactor control and protection systems has been carried out, and instruments for non-destructive testing of metal have been checked," Salkov said.

He added that the plant is prepared for the modernization of the emergency cooling system of the reactor core and the recovery annealing of the reactor pressure vessel, the annealing unit has been delivered and its assembly has already been completed.

"Nuclear energy today secures for Armenia a proper level of energy independence and security. I appreciate the importance of the upcoming joint work with our Russian partners in the development of the sector. Development of our friendly relations is extremely important, since a wide field of joint activities opens up, both in the near future and more distant future," Minister Papikyan emphasized.

The Armenian Nuclear Power Plant is located some 30 kilometers west of Yerevan. It was built in the 1970s but was closed following a devastating earthquake in 1988. One of its two VVER 440-V230 light-water reactors was reactivated in 1995.

In March 2014, Armenian government decided to extend the plant's service life up to 2026. The service life extension has become possible thanks to a \$270 million Russian loan and a \$30 million grant.

European Parliament Condemns

Continued from page 1

military support to Azerbaijan."

The resolution also deplores "the transfer of foreign terrorist fighters by Turkey from Syria and elsewhere to Nagorno-Karabakh, as confirmed by international actors, including the OSCE Minsk Group Co-Chair countries."

Armenia Welcomes EU Parliament Resolution

Armenia hailed the European Parliament resolutions on Friday. "The European Parliament not only condemns war crimes against Armenians, but also stresses that these crimes should not go unpunished", Spokesperson for the Armenian Ministry of Foreign Affairs Anna Naghdalyan says.

"There are a number of impor-

tant provisions enshrined in the report-resolutions adopted by the European Parliament, which are related to the Azerbaijani aggression against Artsakh and Turkey's involvement in it, the committed war crimes, as well as the steps to be undertaken to eliminate the consequences of the aggression, especially to address humanitarian issues," Naghdalyan said in comments to Armenpress.

She particularly emphasized that the European Parliament not only condemned the war crimes, including the targeting of civilian population and infrastructure, places of worship, but also stressed that these crimes should not remain unpunished.

"We agree with the European Parliament's call for Turkey to refrain from any intervention in the Nagorno-

Armenian Authorities to Start First Phase of COVID-19 Vaccination Beginning of March

YEREVAN -- Health authorities have announced plans to start vaccinating by the beginning of March an estimated 3 percent of Armenia's population against COVID-19.

Gayane Sahakyan, the deputy director of the Armenian National Center for Disease Control and Prevention, said on Friday that the first batch of a relatively cheap vaccine developed by the British company AstraZeneca and Oxford University will be delivered to the country soon.

Sahakyan said that the choice of the vaccine was made by the supplier, the COVAX Facility global partnership supported by the World Health Organization. COVAX signed a supply contract with the Armenian government late last year.

In Sahakyan's words, the "first phase" of vaccination will cover medical workers, care home personnel, people aged 65 and older as well as younger Armenians suffering from chronic diseases. This was recommended earlier this week by a government commission of health experts.

The commission said that military and law-enforcement personnel, rescue and public transport workers,

civil servants, schoolteachers and university lecturers should be the next to get vaccine shots free of charge. It is not clear when that could happen.

Sahakyan told the press earlier this month that the authorities are planning to vaccinate only 10 percent of Armenia's population.

She said on Friday that they are now negotiating with Russian officials on the possible acquisition of a "large quantity" of the Russian vaccine Sputnik V. She did not go into details.

Nor did Sahakyan say if COVID-19 vaccines could be made available to a larger percentage of the population later this year. She stressed only that the vaccination process will be voluntary.

Armenian and Russian Defense Ministers Discussed Karabakh, Cooperation Issues

YEREVAN - Armenian Defense Minister Vagharshak Harutyunyan held a telephone conversation with Russian Defense Minister Sergey Shoigu, the press service of the Armenian Defense Ministry reported.

It said the defense ministers discussed urgent issues of bilateral cooperation in the field of defense, the operational situation in the Nagorno-Karabakh conflict zone, the return of Armenian prisoners of war and hostages, held in Azerbaijan as well as a

number of issues related to the search for the missing soldiers.

Harutyunyan thanked his colleague for the effective activities of the peacekeeping contingent in Nagorno-Karabakh, as well as for substantial assistance in resolving security issues by deploying Russian border guards in the Syunik region of Armenia.

The defense ministers of the two countries also exchanged views on the latest military-political events in the region.

Karabakh conflict, including offering military support to Azerbaijan, and to desist from its destabilizing actions. In this context, it is especially important that the European Parliament has also condemned the fact that Turkey transferred foreign terrorist fighters from Syria and elsewhere to the Nagorno-Karabakh conflict zone," the Spokesperson added.

She emphasized the position of the European Parliament on humanitarian

issues, particularly regarding the immediate repatriation of prisoners of war.

"It should be noted that the issues of security of the people of Artsakh, protection of historical-cultural and religious heritage were properly highlighted in the resolution. It is crucial that the European Parliament expressed its position of providing unhindered humanitarian assistance to Artsakh," Naghdalyan noted.

Armenian American Museum Announces Historic Groundbreaking in Summer 2021

GLENDALE – The Board of Trustees of the Armenian American Museum and Cultural Center of California have announced the historic groundbreaking of the highly anticipated landmark center in Summer 2021 – a major milestone for the community that has been years in the making.

The Glendale City Council officially kicked off the groundbreaking year with the approval of the refined museum building design and the waiving of city permit and plan check fees valued at \$671,000.

The Armenian American Museum will rise to a two-level 50,820 square foot museum complex built on a one-level semi-subterranean parking garage. The first level will feature the grand lobby, auditorium, learning center, demonstration kitchen, gift shop, and administrative offices. The second level will be dedicated to the permanent and temporary exhibition galleries as well as the collections archives.

The cultural and educational center's programming plans include producing and hosting powerful, immersive, and thought-provoking permanent and temporary exhibitions, leading meaningful dialogues and discussions through engaging public programs, providing educational programs for adults, youth, kids, and families, preserving Armenian heritage through the museum's collections and archives, and serving as an iconic venue for memorable experiences, gatherings, and celebrations.

"The highly anticipated groundbreaking of the Armenian American Museum represents a historic accomplishment for our community, and we believe it will be a symbol of hope and spirited resiliency for America, Armenia, and Artsakh during these challenging and unprecedented times," stated Executive Chairman Berdj Karapetian. "The Board of Trustees and museum leadership wishes to express its sincere gratitude for the steadfast commitment and generous support of our donors, stakeholders, committees, volunteers, and government partners for this collective achievement."

The Armenian American Museum was born in 2014 when the Armenian Genocide Centennial Committee Western USA officially adopted the museum as its landmark project to honor the memory of the 1.5 million martyrs who perished in the Armenian Genocide and to help build and define the next centennial of the community as a

message of strength, perseverance, and hope for future generations.

In 2015, the museum's Board of Trustees was established, entrusting the governance of the project to ten united Armenian American cultural, philanthropic, and religious non-profit organizations. The Board of Trustees includes the Armenian Catholic Eparchy, Armenian Cultural Foundation, Armenian Evangelical Union of North America, Armenian General Benevolent Union Western District, Armenian Missionary Association of America, Armenian Relief Society Western USA, Nor Or Charitable Foundation, Nor Serount Cultural Association, Western Diocese of the Armenian Church of North America, and Western Prelacy of the Armenian Apostolic Church.

In 2018, the Glendale City Council approved the museum's \$1-per-year Ground Lease Agreement, officially marking Central Park as the future site of cultural and educational center. The initial term of the Ground Lease Agreement will be 55 years with options to extend the lease term for four 10-year periods totaling 95 years. The museum will neighbor the Downtown Central Library, Museum of Neon Art (MONA), and The Americana at Brand.

In 2019, the Glendale City Council approved an \$18.5 million makeover and expansion of Central Park. The proposal includes the creation of a new central lawn connecting the museum and library, an outdoor amphitheater for live performances, a children's park with playgrounds and splash pads, and outdoor recreational amenities for the community. The city and museum plan to collaborate on the programming of outdoor events in the downtown park.

The Armenian American Museum has assembled a team of experienced museum and industry professionals to provide guidance and expertise in construction, design, programming, and development for the landmark center. The museum's design team led by Alajajian Marcoosi Architects will be formally submitting the project's construction documents to the City of Glendale to initiate the plan check process.

The museum's Groundbreaking Campaign has raised more than \$14 million in contributions, pledges, and grants. The State of California has invested an unprecedented \$8 million in support of the center through the

Continued on page 4

Society for Armenian Studies and Armenian Genocide Museum-Institute Foundation Sign An Agreement on Cooperation

As part of its new policy to strengthen ties with academic institutions in Armenia, the Society for Armenian Studies (SAS) signed an Agreement on Cooperation on January 13, 2021, with The Armenian Genocide Museum-Institute Foundation (AGMI). The Agreement aims at cooperating on different academic projects that would be beneficial to both parties and advance the field of Armenian Genocide studies. The scope of the cooperation includes, but is not limited to, exchange of mutual information on academic activities carried out by both parties; exchange and loans of books relevant to both parties; exchange of knowledge and expertise with respect to Armenian Genocide; sharing of advice, educational consultation, and research about the Armenian Genocide study and research; cooperation through local and international conferences and symposia to advance the field of genocide studies in general and Armenian Genocide studies in particular; mutual cooperation to educate the general public about the Armenian Genocide; and close cooperation and coordination between the Journal of the Society for Armenian Studies (JSAS) published by the prestigious Brill publishing house and the International Journal of Armenia Genocide Studies (IJAGS), Ts'eghaspanagitan Handes, both published by the AGMI.

Professor Barlow Der Mugrdechian, Director of Armenian Studies Program at California State University, Fresno, will serve as the liaison on behalf of the SAS while Dr. Edita Gzoyan, Deputy Scientific Director of The Armenian Genocide Museum-Institute Foundation and the editor of IJAGS will serve on behalf of the AGMI.

Commenting on the Agreement, SAS President Bedross Der Matossian said, "We are looking forward to cooperate with The Armenian Genocide Museum-Institute Foundation (AGMI) on academic issues pertaining to genocide studies in general and the Armenian Genocide in particular. This is part of our new policy to strengthen ties with different academic institutions in Armenia. This cooperation will be mutually beneficial to all of us. The Society for Armenian Studies (SAS) has members whose research deals

with the Armenian Genocide. Through harnessing the existing potential of scholars from both bodies, the field of the Armenian Genocide Studies will advance in the right direction."

Prof. Harutyun Marutyan, Director of The Armenian Genocide Museum-Institute Foundation (AGMI), welcomed the Cooperation Agreement stating, "The challenges facing researchers in the field of Armenian Studies in the 21st century require new, modern approaches and the consolidation of Armenian potential. The shaping of the Armenian factor in the field of humanities, taking world experience into account, is one of the priorities of our time. The study and popularization of Armenian history, culture and the issues of the Armenian Genocide are among the imperatives for both the AGMI and SAS. We are sure that the goals and intentions mentioned in the Cooperation Agreement, signed between the two institutions, will be realized and will contribute to the expansion of ties between researchers on both sides and the development of Armenian Studies in general."

The SAS, founded in 1974, is the international professional association representing scholars and teachers in the field of Armenian Studies. The aim of the SAS is to promote the study of Armenian culture and society, including history, language, literature, and social, political, and economic questions.

If you are interested in contributing to the activities of SAS please contact Prof. Bedross Der Matossian at bdermatossian2@unl.edu.

Information about the SAS can be found on its website at societyforarmenianstudies.com or by following the SAS on its Facebook page, @societyforarmenianstudies.

Secretary of State-Designate Reiterates

Continued from page 1

hostile actions against Armenia and Artsakh.

Blinken also committed to work to ensure that the humanitarian needs of the Armenian people – due to the war – are met, and underscored his strong support for "U.S. funding for demining efforts in Nagorno-Karabakh," which was phased out under the previous Administration. Additionally, Blinken indicated his support for the "provision to Armenia of security assistance and aid to strengthen democratic governance and promote economic growth, both of which will help to strengthen Armenia's security and resilience."

Calouste Gulbenkian Foundation Donates 700 Tablets and Laptops to Armenian Schools in Lebanon

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN COMMUNITIES

LISBON -- The Armenian Communities Department of the Calouste Gulbenkian Foundation, in line with its strategy to support Armenian educational institutions in Lebanon, donated 650 tablets and 50 laptops to the 17 Armenian schools in the country.

The multiple lockdowns due to Covid-19 have made online learning a crucial component of educational practice worldwide. And yet, thousands of students in Lebanon could not adequately follow online classes due to the lack of equipment. The severe economic crisis and instability, coupled with the devastation caused by the

August 2020 Beirut Port explosion that led to substantial damage and financial loss within the Armenian community, meant that many families and schools lacked the means to provide the necessary equipment to students to follow their courses.

The Calouste Gulbenkian Foundation continues to work with Armenian educational institutions in Lebanon. The current donation of IT equipment is one component of its support to the Armenian educational sector. The Foundation also supports various other initiatives to ensure the vitality of the Western Armenian language.

Armenian Academy Students Selected to Join the Pasadena Unified “Student Think Tank and Leadership Team”

PASADENA — The Armenian Academy at Blair High School in Pasadena is proud to announce that 10th graders, Lucine Ekizian and Daron Yacoubian were selected to join the Pasadena Unified School District's "Student Think Tank and Leadership Team".

Nineteen students from across the school district were chosen to participate. Lucine and Daron will work with the leadership team "to outline urgent issues to be discussed on cam-

puses and to be included in English and History courses.

"We are proud that two of our Armenian Academy students will have the platform to express their views to the entire school district.

Families interested in attending the Armenian Academy at Blair (International Baccalaureate) for the 2021-2022 school year can submit a short application at www.ArmenianAcademy.org. Any student (6th -12th) from any city is welcome.

St. Toros Armenian Church in Turkey Destroyed

St. Toros Armenian Church in the western Turkish province of Kutahya has been destroyed, human rights activist Arlet Natali Avazyan alarms, Ermenihaber.am reports.

There is now a flat land in the place of the historical church.

"Don't you have respect for history? By destroying the history of Armenians, will you ignore the exist-

ence of Armenians in this land?" she said in a Twitter post.

It is estimated that the Surp Toros church was built under the rule of Sultan Murad. Although the church was burned down during the Celali rebellions in 1603, it was rebuilt in a short time.

The church was used as a movie theater for a while and as a wedding hall until recently.

25th Family in Gyumri Receives a New Home Through the Paros Foundation

GYUMRI — The Paros Foundation launched its "Purchase a Home" project in 2012 to address the dire need to move more than 4,000 families who were living in horrible conditions. These families lived in "domiks": condemned buildings, wagons or old shipping containers. Nine years later, more than 2,000 families are still living in these deplorable conditions.

Despite the global pandemic and the devastating war in Artsakh, on December 4, 2020, The Paros Foundation reached a major milestone with the move of its 25th family from a "domik" into a permanent home of their own.

"With the help of our generous supporters, we are proud to announce that we have moved our 25th family into a modern, clean and safe apartment," said Peter Abajian, Executive Director of The Paros Foundation. "Between this project and our Debi Arach Children's Center, we have helped eliminate generational poverty in Gyumri – a priority."

We are proud to introduce the recipient of this new home, Zaruhi Minasyan and her two sons, who have lived in a domik for the last 15 years. Zaruhi's husband left for Russia three years ago and never returned, leaving her to raise their sons alone. With the support from her family and social welfare payments, she makes ends meet. Our friends at the Shirak Center NGO in Gyumri worked with us to

identify the family. Once the Minasyan family was selected, our team found them a suitable apartment and purchased it. As part of this project's agreement with the family, this apartment cannot be sold or rented, and the family must live there for at least ten years. In addition, once the family has been moved into their new place, their old domik will be disassembled. To prevent others from occupying this domik, Shirak Center NGO, with support from The Paros Foundation, tore down the domik and used the scrap materials to support other families living in poverty in Gyumri.

This 25th "Purchase a Home" was made possible with the support and sponsorship of the Employees of Western Drug and the Youredjian Family. To view a video of this move, please visit www.parosfoundation.org and search for Purchase a Home 25.

The Paros Foundation was launched in 2006 and has implemented more than \$9 million worth of projects in Armenia through its unique model of philanthropy and community partnership. These projects are located throughout the country—with the majority of work focused in Gyumri and in the Tavush Region, along the border with Azerbaijan. Thanks to the generous support of Paros Founder and Chairman, Roger Strauch, all administrative expenses are underwritten by him and his family.

Armenian Trucks Attacked in Georgia

Continued from page 1

main Georgian-Armenian border crossing. It also passes through other Azerbaijani-populated towns and villages.

The Sadakhlo-Bagratashen crossing was effectively shut down on September 28 the day after the outbreak of the war in Nagorno-Karabakh. Citing security reasons, Armenian and Georgian authorities told commercial trucks with Armenian license plates to use another, more remote and smaller bor-

der checkpoint leading to Georgia's Javakheti region mostly populated by ethnic Armenians.

The Sadakhlo-Bagratashen crossing was reopened for cargo traffic on December 1, three weeks after a Russian-brokered ceasefire that stopped the war.

Georgia serves as the main transit route for Armenia's trade with the outside world. Armenian trucks mainly use Georgian territory for cargo shipments to and from Russia as well as European countries.

Armenian American Museum

Continued from page 3

efforts of Governor Gavin Newsom, Senator Anthony J. Portantino, and Assemblymember Adrin Nazarian. Los Angeles County has contributed \$1 million to the center through a gener-

ous grant by Supervisor Kathryn Barger. The Board of Trustees plan to announce naming opportunities for the legacy project later this year.

The museum will be announcing its plans for the Groundbreaking Ceremony in Spring 2021.

ՀԱՅՈՑ ՏՈՒՄԱՐԱՆՆԵՐԻՆ

Ազգ, հայրենիք, հայոց գեն... վերադարձրեք իմ Հային՝ Երեկուայ Հային, որի համար պարտութիւնը մահ էր...

Ամուլից

ՊՈՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ

Հայերի ծագման մասին որոշ պատմաբաններ մեզ, արմին-հայերին, համարում մ.թ.ա. հազար-հազար տարիներից եկող ցեղ, Արմին-հայերի Հայաստանութեան սահմանակից՝ հնդեւրոպական հիթիթ-հաթերի ցեղակից։ Հայոց տոռմաբանութեան - ազգաբանութեան ծագման մասին որոշ աղբեւրների նիւթերից տուեալներ պիտի հաղորդեմ Արմին-հայերի հնարաւոր ծագման մասին, որ նրանք եկուոր չեն, ոչ թէ հազար-հազար տարիներ, այլ հազար-հազար դարեր առաջ այնտեղ իրենց բնիկ հողում, այդ հողում ծնուել իրենց սիրտը, այդ հողից են շաղաղուել նրանց ոսկորները, արիւնը, մարմինը, վայոց ջորի քարայրում է մ.թ.ա. վեց հազար տարիներ առաջ հանգած մի մարդու ուղեղ, աշխարհում ուղեղի առաջին գտածոյ։ Այս գրութեանս պատճառը հանդիսացել է՝ դաժանութիւնը իրենց հողիներում մի ցեղ արշաւել արեւելք, հրդեհ եղել, արիւնեղել նրա ճանապարհին, ասել ֆրանսացի իմաստուն Վիկոր Հիւգոն։ Իրանի շահը ժամանակին եւրոպացիներին ազդարարել, որ նման մի ցեղ արեւելքի երկրներ ներխուժել եւ որ միասին մաքարէին նրա ոէմ։ Զեղաւ, տեսա՛ք ինչ եղաւ, հիմա աստում են, որ այս պատերազմում հայերի հետ չփորձակցելը իրենց կողմից սխալ էր։

Հայոց տոհմաբանութեան հետազոտման համար անհրաժեստ է ծանօթանալ (genotype) «գեն» բառի իմաստի խորհուրդին։ Գենը ժառանգականութեան կենսաբանական հիմնական միաւորն է՝ DNA-ի մի հատուածը՝ (Doxyribo-Nucleic-Acid)-(Դէքօքսիրիբո-Կորիբօքին-Թթու)։ Համաձայն մարդկացին գենի անուանացուցակի ուղեցոցի, այն սատարում է բնատիպ տեսակի (Phenotype) գեր կատարելու։ Յայտնի գերի բացակայութեան ատէն՝ գենը կարող էր յատկանշուել՝ շարքով օրինակարգութեամբ կամ համար-բութեամբ։

DNA (Deoxyribo-Nucleic-Acid-)
Դէօքսիրիբո-Նուկլէիկ-Ակիդ: Գեն-
 ները, Ծին-ցենս, կազմուած են DNA-
 ից, կը կանակի պարույրի ուրուագծով
 մի մասնիկ (molecule), պարույրաձեւ
 սանդուխ: Նրա իւրաքանչիւր աս-
 տիճանը բաղկացած է երկու զոյտ
 քիմիկատրերից (chemicals), որոնք
 կոչւում են հիմքեր (bases): Կան
 չորս հիմքերի տիպեր: Նրանք են
 Ադենինը (adenine) (A), Տայմինը (thymine) (T), Սացոնովինը (cytosine) (C), Կուանինը (Quanine) (G): Իւրա-
 քանչիւր հիմքը խորհրդանշուած է
 նրա անունի առաջին տառով՝ A, T,
 C, G: Որոշ հիմքեր մշտապէս զոյտ-
 ուած են լինում իրարու հետ՝ (AT,
 GC): Զոյտ հիմքերի տարբեր բազոր-
 դութիւնները կազմում են կանո-
 նարուած (code) տեսկերութիւնները

սապրուած (օճէ) **տեղեկութիւնսաբր**
Գենը՝ Ծին-ցens, հիմքերի (base)
մի շարք է (լար) **կազմուած A, T, C,**
G...Երի համակցութիւնով: **Այդ եզա-**
կի զոյտորդութիւնները որոշում են
գենի գերը, ախալէս, ինչպէս տառե-
րը միանում են իրար բառ կազմելու
համար: **Իւրաքանչիւր անձ ունի**
հազարաւոր գեներ, DNA-ի միլի-
արդաւոր զոյտ հիմքեր՝ տեղեկու-
թիւնների կտորներ, որոնք կրկնուած
են մարդկացին բջիջների կորիգնե-
րում, որոշում անհատական յատկա-

Նիշներ (ծննդաբանական հետքեր):
Քրոմոսոմ. Գեները, Մին-gens
դասաւորուած են ճշգրիտ շարքե-
րով, բոլորը միասին 23 զոյցերի
երկանքի աւելի մեծ կառուցուածք-
ներուամ՝ քրոմոսոմներ: Իւրանքան-
չիւր զոյցի մի քրոմոսոմ գալիս է
մօրից, միւսը հօրից: Քրոմոսոմնե-
րի մի զոյց կաջ, որը սովորաբար
հաստատում է անձի սէռը: 23 զոյ-
ցերի իւրաքանչիւրը պարունակում
է կենդանիների ու բոյսերի բջիջնե-
րի կորիզի գծակերպ մի մարմին,
պատասխանատու, որոշելու ու փո-
խանցելու ժառանգական յատկա-
նիշներ: Իւրաքանչիւր զոյցի մի
քրոմոսոնը գալիս է մօրից, միւսը
հօրից: Քրոմոսոմները, որեւէ առա-
ձին զոյցում նման են մէկը միւսին,
բացի տղայի դէպքում: Քրոմոսոմ-
ների մէկ զոյց կայ, որը սովորաբար
հաստատում է անձի սէռը: Այդ
զոյցը ունի XX քրոմոսոմներ իգա-
կան սէռում եւ մէկ XY քրոմոսոմներ
առական սէռում:

Գեների Ծին-gens առանձին բացայատումներ կատարուել են 1869-1970 թուականների ընթացքում, առաջին միակ գենը անջատուել է 1969 թուականին, առաջին արհեստական գենը ստեղծուել 1970 թուականին:

Սեւակ Աւագեան, Հայաստանից եւ Թովման Գոթս-ը կալիքորնիցի Լու Անձելու համալսարանից, ստորագիր են մի յուշագիր՝ իրենց հետազոտութիւններով քարտէզագրելու «Հայկական Genome»-ը (գեների քարտէզ), գեների ու քրոմոսոմների ամբողջական շարք:

Հայաստանում դեռ ողջ են մէծ
թուաքանակով հարիւր ամեաց տա-
րիքաւոր կանացը ու տղամարդիկ,
որոնք քանի գույն վայելում են արեւի
լոյսի, նրա ջերմութեան, բնութեան
հրաշքի անհագ կարօտը իրենց սրտե-
րում կարող են մասնակցել գենային
այդ քարտէզագրմանը։ Գենային
genome-ի տուեաները կարող են
շատ օպտակար լինել Հայաստանի
բնակչութեան տոհմաբանութեան
ծագման պատմական ուսումնասի-
րութիւնների համար։

Գենսային Ծին gens քարտէզգագ-
րումը մեծ ազդեցութիւն ունի ցեղի
կեանքի գիտական ուսումնասիրութեան
համար։ Նա կարող է անշափ շահաւետ
լինել աշխարհում հայերի աւելի նպաս-
տաւոր լինել իրենց առողջութեան
խնամքի համար։ Այդ ուսումնասի-
րութիւնները կարող են տանել կարե-
տոր յայտնագրութութիւնների, ինչպէս
շատ յայտնի «Միջերկրականեան Զերծ»
հիւանդութեան դէմքքում։ Ան գենսային
խամսպարում է, որը առաւել յաճախարհչպ
է պատուհում հայերի, նաեւ հրեաների
շրջանում։ Այդ հետազոտութիւնն պիտի
կատարուի Կալիֆորնիայի համալսա-
րանի (UCLA) երկարատեւ ծրագրով,
որը իր տեսակի մէջ արեւմտեան կի-
սագուրում մէծագործն է։

Հայոց աշխարհի Վայոց Զոր-ի
Արենի գիւղի մօտիկ քարայրում
բազմաթիւ գտածոների հետ յաջնա-
բերուել է նաեւ, հինգ հազար տար-
ուայ հնութեան կօշիկ: Առեղծուած
է այդ կօշիկը, այն պատմութիւն է,
իրլանդիայում մինչեւ յիսուն տա-
րիներ առաջ էլ նոյն ձեւի կօշիկ
կարել ու հագել էին իրլանդացինե-
րը, այդ ինչպէս եղաւ, տոհմազի-
տութիւնը կը խօսի: Այնտեղ է նաեւ
գինի պատրաստելու համալիր, նրա
կողքին խաղողի սեփացած հատիկ-
ներ... ասում են գինի պատրաստու-

թեան վայրեր յայտնաբերուել են
նաեւ Ատրպատականում՝ հիւսիսա-
յին Պարսկաստան, Պարսկահայք,
այլուր: Նոյն քարայրի համալիրում
գտնուել է նաեւ մարդու գանկում
յայտնաբերուած ամենահին ուղեղի
մնացորդ, լրագրողների հետ հան-
դիպման ատեն հալորդել էր այստեղ
պեղումներին մասնակցող Կալիֆորն-
իայի համալսարանի պրոֆէսոր, ար-
շաւախմբի համալսարագահ՝ Գրի-
գորի Արէշեանը: Նա ասել էր, որ վեց
հազար տարուայ հնութեան մարդու
ուղեղից հանուած ԴՆԹ-ն (DNA)
աշխարհի տարբեր տարրալուծա-
րաններում՝ այդ թւում ԱՄՆ-ի ու
Հոլանդիայի տարրալուծարաններում,
ուստիմնասիրուում է: Նրանք այդ
ուսումնասիրութիւնները կատարում
են, գտնելու, իրենց հողում ընակած
Արմին-հայ բնակիչների գենը:

Սեւակ Աւագեան, համահիմնա-
դիր՝ «Հայ Գեն-ԱրտԳenia» հետա-
զոտութիմների Երեւանի ինսամա-
կալ մարմնի, Թովմաս Կոստ' Կալի-
ֆորնիա Լոս Անձերու համալսարանի
համաշխարհային առողջապահու-
թեան տնօրին, անցեալ շաբաթ հաս-
կացողութեան մի յուշագիր էին
ստորագրել, ամրագրելու իրենց հե-
տազոտութեան ընկերակցութեան
ծրագիրը՝ Հայկական ծենողը (ge-
ոնոմ) քարտէզագրելու համար:

Հայ զիտնականների մի խումբ,
հետազոտութիւնների մի ծրագիր
են սկսել՝ քարտէզագրելու Հայկա-
կան ձենոմը (ցոյում): Նրանք հաս-
կացողութեան մի յուշագիր են ստո-
րագրել ընկերակցելու համար UCLA-
ի հետազոտողների հետ՝ Հայ ժողո-
վուրդի գինային արքմատների, նրանց
տոհմաբանութեան հասկացողութեան
որոնումների համար: Հետազոտողնե-
րը ասել էին, Հայաստանում տակա-
ւին կան հարիւրամեայ ու աւելի
տարիքի ողջ անձեր, որոնք կարող
են մասնակցել գենային, ճենումի
քարտէզագրմանը: Նշուել էր հայ-
կական ցեղասպանութեան հարիւ-
րամեայ տարելիցը, համաշխարհա-
յին իրադարձութիւնների ուշադ-
րութիւնը ուղղուած եղել Հայաստա-

նին: Այդ գենսալին քարտէզից (ցեռողե) յայտնաբերուած տեղեկութիւնները օգտակար են լինելու հայժողովութիւնը աբանութեան պատմական հետազոտութիւնների համար: Միայն մի հազարամեեակ առաջ բնիկ հայերին դրացի եղածները ասում են բնիկ ենք, մերն է երկիր ու հող, լեռներ, օդ ու ջուր: Զեն հետազոտութիւննց գենսեր, իրենց բնիկ համարած երեւոյթը, ասում են «Աղուան-Ալբան» ենք, ալբանների, մարերի երկիր են բնակում, ձուլելով

Նրանց, նոր գեն չի դրյանում, շարունակում մնալ իրենց ցեղի մարդիկ: Եւրոպայի երկրների տարբեր ազգերի ու հայերի գեների նոյնականութիւնը հազար-հազար դարերից եկել, նրանք նոր երկիր եկել Արմինա լեռնաշխարհից, իրենց հետ տարել ընկել Արմին ցեղի քաղաքակրթութիւնը, երկիր մոլորակի հետ թեւանցուկ արած զնում դարերին:

Գենացին քարպոէզագութիւնը
մէծ ազդեցութիւն կարող է ունենալ
կեանքի երեւոյթների հետագոտու-
թիւնների գիտութեան մասին, այն
կարող է հակացական օգուտ շնորհել
հայերի առողջապահական խնամ-
քին: Այդ ուսումնամիրութիւնը կա-
րող է առաջնորդել ծանօթ «Մի-
ջերկրեակաջովիկան Զերմ»-ի կարեւոր
յայտնագործութիւնների ու նրա
բուժմանը: Այն գենացին խանգա-
րում է, աւելի յաճախ պատահում
հայերի շրջանում եւ նաեւ հրեայ
ցեղի մարկանց մօտ:

«European Journal of Genetics-
Եւրոպակի Ծննդաբանութիւն Ամ-

սագիր» կատարել է՝ «Հայկական Գենի Գաղտնիքը» հրապարակումը, որտեղ մասնաւորապես նշուել է:
Հայերը Առաջաւոր Ասիայի հասպոն ժողովուրդներից են, ծննդաբանականորէն մօտ եւրոպացին, մերձաւոր արեւելքի ու կովկասի բնիկ ժողովուրդներին: Մերձաւոր Արեւելքի դրուգների, հրեաների ու Հայկական Լեռնաշխարհի հայերի օրինակները բացայացում են, որ երկու հազար տարի առաջ նրանք ծագումնաբանականորէն սերտ կապ են ունեցել Եւրոպայի հետ քան ներկայումս: Հայերը թէեւ հիմա առաւելապէս սահմանափակում են Կովկասով, մինչեւ XX դարամակիզբի իրադարձութիւնները բնակել էին արեւելեան Թուրքիայում, (Արեւմտեան Հայաստան) մինչեւ Միջերկրական ծով:

Հայերի ծննդաբանութիւնը քիչ
է ուսումնասկիրուել, մերձաւորու-
թիւն յայտնաբերուել հրեաների,
դրուզների, Արքանանեան քրիստոն-
եաների եւ Կովկասի բնիկ ժողո-
վուրդների հետ։ Վերլուծութեան
ենթարկուել Հայերի գենոմի նոր
հետազօտութիւնների տուեալները,
համեմատուել 78 այլ խմբերի հետ,
հետազօտուել հայերի ծագումը որ-
պէս բնիկ խումբը։ Մագումնաբանա-
կան նմուշներ հաւաքուել են՝ Արքա-
նանի ու Հայաստանի հայերից։ Լի-
բանանի հայերը ծագումով բնիկ
Արեւմտեան Հայաստան Լեռնաշ-
խարհից են, որը հիմա անուանում են
Անսատորւ, «Արեւելք» Յունարէն բա-
ռի իմաստով եւ ոչ թէ երկրի
անուանում։ Երեսունականների դէպ-
քերի շնորհիւ Արքանան-Այնձար հաս-
տատուած Մուսա Լեռցի-ներ առան-
ձին ենթարկուել մարդաբանական
հետազօտութիւնների։ Ուսումնասի-
րութիւնից պարզուել, որ նրանց
գանգերի չափերի յատկանիշները
մեծամասամբ առանձնայատուկ ձեւ-
(Կորուսուն-արօնիսիոն) ունեն։

Հայերը, սահմանկից եղել եւրո-պացիներին, Մերձաւոր Արեւելքի ժողովուրդներին, կովկասցիներին։ Եւրոպայում հայերը մօտ են՝ խապանացիներին, իստալացիներին ու ռումինացիներին, Մերձաւոր Արեւելքում՝ լիբանանցի քրիստոնեաներին (Ատի)։ Ներին, (կաթոլիկ քրիստոնեաներ) հրեաներին ու դրուզներին, կովկասում՝ Վրացիներին ու աբխազներին։ Ըստ վերոշիշեալ ամսագրում նշուած հետազոտութիւնների, «Ցուրքիկ» ցեղերը ծննդաբանորդէն մօտ են կեղլոնսական Ասիայի ժողովուրդներին, այն համատասխանում է այդ տարածաշրջանի ցեղախօսական շփումների պատճութեանը։

Հաստագրի, քննութիւնները պարզել են հայկական գենոմը կրում է ցեղախօսական խառնուրդների հետքեր։ Դրանք համընկնում են մ.թ.ա. 2492 ժուականին հայերի Բաբելոնի դէմ պատերազմի յաղթանակին, անկում ապրել մ.թ.ա. 1200 ժուականից յետոյ՝ Արեւելեան Միջերկրածովեան շրջանում բրոնզէ դարի քարի քաղաքակրթութեան անկման ժամանակների հետ։ Այն մեկուսացրել է հայերին շրջակայ ժողովուրդներից, որին հետեւել էին մշակոյթի, լեզուական ու կրօնական տարբերութիւնը, որը պահպանում է մինչեւ օրս։

Հայերի ուսումնասիրութիւնը
կարեւոր է: Մեկուսացուած ժողո-
վուրդները արժէքաւոր աղբիւր են
ծագումնաբանական հետազոտու-
թիւնների համար: Նրանց երկարա-
տել մեկուսացումը կարող է գենե-
րում հազուագիւտ հիւանդութիւնների ի լայտ գալու պատճառ դառ-
նալ, անհրաժեշտ է յտափայ ուսում-
նասիրութիւնների եթակայ լինի:

Մահ Անահիտ Գթըֆեանի

Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան վարչութիւնը, անդամներն ու համակերները խոր վշտով համակուեցան ի լուր միութեանս երկարամեայ անդամուհի եւ վարչական՝ Անահիտ Քթըֆեանի մահուան, որ պատահեցաւ Յունուար 22, 2021-ին: Դժուար է համակերպիլ, որ ժպումերես, աշխոյժ, լաւատես եւ պարտաճանաչ Անահիտը բաժնուեցաւ մեզէ: Իր ազնիւ, մեծահոգի, հոգատար եւ ծառայասէր նկարագրին համար, ան իրաւամբ նուաճած էր «Նոր Սերունդին Տիկինը» անուանումը: Շատ դժուար պիտի ըլլայ Անահիտի նման շատ մը արժանիքներով հարուստ անձնաւորութիւնը մը թողելիք բացը գոցելը: Մեր միջթարութիւնը կը կայանայ աւելի քան 30 տարիներ Անահիտի բարեկամութիւնը, աջակցութիւնը, խորհուրդները եւ անսակարկ նուիրումը վայելած ըլլանուս մէջ:

Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւնը խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Անահիտի կողակից՝ Սահակ Քթըֆեանին, անոնց զաւակներուն ու թոռներուն եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն: Անահիտի Քթըֆեան իր պատուաբեր տեղը ունի Միութեան պատմութեան մէջ: Իր լիշտակը անժառած պիտի մնայ զինք ճանչցողներուն սրտերուն մէջ:

ՑԱՒԿՑԱԿԱՆ

ԱՆԱՀԻՏ ԳԹԸՖԵԱՆԻ մահուան տիսուր առիթով կենտէյլի ՍԴՀԿ Արսէն Կիտուր մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորազգաց վշտակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի ամուսինին եւ վարչութեան անդամ՝ ընկ. Սահակ Գթըֆեանին, զաւակներուն, Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան, (որուն վարչութեան անդամներէն էր հանգուցեալը) եւ բոլոր մերձաւորներուն ու անդամ-անդամուհիներուն:

Քառասունք Տիար՝ Գրիգոր Տերվիշողեանի

Մարդու ինչքան որ պատրաստուած ըլլայ ընդունելու որեւէ մահուան լուր իր բարեկամին, ազգականին, ծանօթին կամ ընկերոջ, իր մահուան գոյժը միշտ ալ անակնկալ կը լլայ իր սիրելիներուն համար, անոնց դաժան իրողութեան մը առջեւ ձգելով տիրութեան ու յուզումի կը մատնէ:

Ազդպէս եղաւ մեր շատ սիրելի Հայէպահայ Հ.Մ.Մ-ական ընկեր, սիրալիր հայր ու մեծ հայր, Պատուարժան ընկեր՝ Գրիգոր Տէրվիշողեանին մահը որ պատահեցաւ ասկէ քառասուն օրեր առաջ կարձատեւ հիւանդութենէ ետք:

Գրիգոր Տէրվիշողեան ծնած է Հալէպ, 1931-ին, Տեղուն մայր կրթական հաստատութիւն համարուող Կիլիկեան Վարժարանի նստարաններուն վրայ սորված է հայերէն լեզուն եւ ալբուբենը, բոլոր կեանքի ընթացքին երախտագիտ դարձած է այս հաստատութեան դասերով զայն լոյսի փարոս ջարդէն ճողովրած բոլոր հայորդիներուն եւ անոնց ժառանգորդներուն:

Միութենական կեանքի ու ոտնագնդակի հակումն ու սէրը զինք մղած է Հ.Մ.Մ-ի սկաուտական շարքերը հանդիսանալով մասնաճիւղերու խմբապէտ եւ մարզիչ:

1955-ին ամուսնացած է Մարի Պիպէրեանի հետ եւ բախտաւորուած դուստրով մը Սոնա եւ երկու մանչերով Յարութ եւ Գէրոգ:

Իր աշխատամիրութեամբ եւ պարեկեշտութեամբ յաջողութիւն գտած է իր արհեստի բնագաւառին մէջ եւ դառձած է փնտուած անձնաւորութիւն եւ վարպետ:

Պատերազմի արհաւերքէն հեռանալու մտումով հաստատուած է Լու Անձրլու, միշտ կարօտի ու յուզումի ակնարկներ նետելով եաին ժողած ծննդավայրին, լիշտակներուն եւ իր շատ սիրելի տիկնոջ շիրմին:

Եթէ մարդիկ զիս լիշեն ու մահերգակ դառնան, Եթէ մարդիկ հոգելոյս համար խաղաղութիւն բաղձան, Եթէ մարդիկ շիրմիս վրայ ողորմութիւն մը կարդան, իսկ ծաղիկ մը իջնէ ու զարդարէ զայն, Այս ատեն ես յաւերժ կապրիմ ու կը մնամ անթառամ: Խունկ ու մոմ շիրմիդ Հ.Մ.Մ-ական ընկեր դուն մեր յուշերուն մէջ պիտի մնաս յաւերժ ու անթառամ:

ՄԱՐԱԶԴ

ԱՐԱ ԲԱԳԱՐԵԱՆ

Սրտի դառն կակիծով կը գումենք մեր սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ հարազատին՝ Արա Բագարեանի մահը, որ պատահեցաւ կիրակի, 17 Յունուար 2021ին:

Ցուղարկաւորութեան եւ թաղման արարողութիւնները տեղի պիտի ունենան Հինգշաբթի, 4 Փետրուար 2021ին, առաւօտեան ժամը 9 էն սկսեալ, Hollywood Hills Forest Lawn գերեզմանատան մէջ:

Ազակիրներ՝

Այրին՝ Մարօ (Գույումճեան) Բագարեան Զաւակը՝ Ալեքս կամ Գաւակը՝ Սեպուհ Բագարեան

Արշակ եւ Մարիժան Բագարեան եւ զաւակը (Ֆրանսա) Անուշ Աւագեան եւ զաւակները (Գանատա)

Եւ համայն Բագարեան, Արսլանեան, Ճանսպեան, Քիրիշեան, Սալիպեան, Եազուպեան, Յարութիւնեան, Թապագեան, Գարաճեան, Մովսիսեան ընտանիքները, հարազատներուն ու բարեկամները:

ՑԱՒԿՑԱԿԱՆ

ԱՐԱ ԲԱԳԱՐԵԱՆԻ մահուան տիսուր առիթով Ս.ԴՀԿ. «Արսէն Կիտուր» մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորազգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէնք հանգուցեալի զաւկին՝ Ընկ. Սեպուհ Բագարեաններուն ու իրենց զաւակներուն, ինչպէս նաեւ ընտանեկան համայն պարագաներուն:

ՑԱՒԿՑԱԿԱՆ

ԱՐԱ ԲԱԳԱՐԵԱՆԻ ՆՈՐԱՇԽԱՐԵԱՆ-ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ մահուան տիսուր առիթով մեր խորազգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէնք հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն, զաւկին Տիար Յարութիւն Գասպարեանին, տիկնոջ Անիին, զաւակներուն Հրակին եւ Հերացին:

Այս առիթով Արա եւ Սոնիա Պապայեաններ կը նուիրեն՝ «Մասիս» Շաբաթերթին \$ 100 «Նոր Օր» Շաբաթաթերթին \$ 100

Խունկ եւ աղօթք հանգուցեալ Տիկին Արաքսի Գասպարեանի բարի լիշտակին:

ՑԱՒԿՑԱԿԱՆ

ԱՐԱՔՍԻ ՆՈՐԱՇԽԱՐԵԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ մահուան տիսուր առիթով, մեր խորազգաց վշտակցութիւնները կը յայտնէնք հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներուն, զաւկին Տիար Յարութիւն Գասպարեանին, տիկնոջ Անիին, զաւակներուն Հրակին եւ Հերացին:

Այս առիթով Արա եւ Սոնիա Պապայեաններ կը նուիրեն՝

«Մասիս» Շաբաթերթին \$ 100

«Նոր Օր» Շաբաթաթերթին \$ 100

Խունկ եւ աղօթք հանգուցեալ Տիկին Արաքսի Գասպարեանի բարի լիշտակին:

Թանկագին Ղոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեան

Շարունակուած էջ 12-էն

Իվեր մեր սիրաը կը մղկտէ եւ կը լացնէ մեզ, այլ այս վաստակին եւ վարդին կողքին հանգուցեալին մէջ

միշտ տեսած էնինք Աստուածասէր մարդը, հանդիպումներու կամ խօսքերուն ատեն քրիստոնէութիւնը

կը բուրէր, միշտ ալ անկէ «Բարին խորհուղ, բարին խօսող եւ բարին գործող» մարդ եղան է ան:

Այսօր իր յաւիտենական մեկնումին առիթով, իր ազնուակայլ տիկնոջ Անժելային, զաւակներուն, թոռնիկներուն, եղբայրներուն, քրոնը, հանդիպումներու կամ խօսքերուն ատեն քրիստոնէութիւնը

կը բուրէր, միշտ ալ անկէ «Բարին խորհուղ, բարին խօսող եւ բարին գործող» մարդ եղան է ան:

Այսօր իր յաւիտենական մեկնումին առիթով, իր ազնուակայլ տիկնոջ Անժելային, զաւակներուն, թոռնիկներուն, եղբայրներուն, քրոնը, հանդիպումներու կամ խօսքերուն ատեն քրիստոնէութիւնը

կը բուրէր, միշտ ալ անկէ «Բարին խորհուղ, բարին խօսող եւ բարին գործող» մարդ եղան է ան:

«Իսկ աննշան եթէ մնայ Երկրի մէկ խորշ հողակոյտն ին,

Եւ յիշտակը երկարորէն պիտի

ապրիլուն մէջ մասն սաներու,

բարեկամներու, արուեստագէտներու եւ հայերու կեանքը լուսաւորեց, պտղատու ծառի նման իր մեղրահամ պտղուղները տուաւ բոլորին անխտիր հաւասարապէս եւ արդպէս է որ արժանացաւ մեր ժողովուրդին սիրոյն եւ յարգանքին:

Եր աղօթքն է, որ Աստուած երկնքի լուսաւոր օթեւաններու արժանացնէ հանգուցեալ Կարպիսին հոգին:

Վստահ ենք որ անոր վաստակ կը յիշտակը երկարորէն պիտի ապրի զինք ճանչցողներու մտքին:

Վստահ ենք որ անոր վաստակ ապրի զինք ճանչցո

